

AYRIMCILIĞA KARŞI BAŞVURU MEKANİZMALARI

Bu proje Avrupa Birliği tarafından desteklenmektedir.

HAKLARIMIZ VE AYRIMCILIK

Yaşamak, görüşlerimizi söylemek, kaliteli eğitim almak, yaşanabilir bir evde oturmak, işkence görmemek, çalışacak bir işimizin olması, inançlarımıza göre ibadet etmek, anadilimizi konuşmak ve yazmak, adil yargılanmak ve daha bir çok hak insan olduğumuz için sahip olduğumuz insan haklarından bazılarıdır.

İnsan hakları dünyanın her yerinde geçerli olan, insan olarak doğmuş herkesin, yani hepimizin sahip olduğu haklardır. Görevi ne olursa olsun hiç kimsenin bu haklarımızı ortadan kaldırma ya da ihlal etme hakkı yoktur. Her devletin temel görevi de bu hakları tanımak, hiçbir koşulda ihlal etmemek, ihlal edilmesine izin vermemek ve herkesin bu hak ve özgürlüklerden yararlanmasını sağlamaktır.

Uluslararası ölçekte görev yapan Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Konseyi bünyesinde ilan edilmiş insan hakları sözleşmeleri vardır. Devletlerde, anayasa ve yasalarında bu hakları güvence altına almakla yükümlüdür ve insan haklarının korunması için gerekli kurumları da oluşturmak zorundadır. Ayrıca insan hakların korunması için uluslararası ölçekte görev yapan çeşitli organlar da vardır.

Ayrımcılık, örneğin cinsiyetiniz, konuştuğunuz dil ya da dini inancınız gibi sahip olduğunuz herhangi bir kişisel özelliğiniz nedeniyle insan haklarının herhangi birinden yararlanmanızın tümünden veya başkaları ile eşit biçimde yararlanmanız engellenmesidir.

İnsan hakları sözleşmeleri her insanın eşit koşullara sahip olmadığı durumda, koşulları daha kötü olanın özel olarak desteklenmesi gerektiğini ve bu görevin de devletlere ait olduğunu belirtir. Sözleşmeler insanlar arasında ırk, renk, din, dil, cinsiyet ve cinsiyet kimliği, yaş, engellilik, siyasal görüş, ulusal veya etnik köken, mülkiyet vb. her türlü nedenle ayrımcılığı da yasaklar.

Bizleri Ayrımcılıktan Koruyan Sözleşmeler Neler?

1948 yılında kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 2. maddesinde bildirgedeki tüm haklara herkesin sahip olduğunu belirtir ve ayrımcılığı yasaklar.

Ayrımcılık diğer bütün insan hakları sözleşmelerinde yasaklanmıştır. Dahası sistematik olarak ayrımcılığa uğrayan grupların insan haklarını korumak için Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi gibi özel sözleşmeler de hazırlanmıştır. Türkiye bu sözleşmelere taraftır ve devlet Türkiye’de yaşayan herkesin insan haklarından eşit bir biçimde yararlanması için gerekli her türlü önlemi almakla yükümlüdür. Ayrımcılığın yasaklandığı diğer sözleşmelerinden bazıları şunlardır;

- Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
- Her Türlü Irk Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme
- Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme
- Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme
- Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi
- İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Kötü Muameleye veya Cezaya Karşı Sözleşme
- Çocuk Hakları Sözleşmesi
- Göçmen İşçiler ve Ailelerinin Haklarına İlişkin Sözleşme
- Engellilerin Haklarına İlişkin Sözleşme

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

"Madde 2 – Herkes, ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin bu Bildirge ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanabilir. Ayrıca, ister bağımsız olsun, ister vesayet altında veya özerk olmayan ya da başka bir egemenlik kısıtlamasına bağlı ülke yurttaşı olsun, bir kimse hakkında, uyruğunda bulunduğu devlet veya ülkenin siyasal, hukuksal veya uluslararası statüsü bakımından hiçbir ayırım gözetilmeyecektir."

Türkiye Hukukunda Bizi Ayrımcılıktan Neler Korur?

Türkiye iç hukukunda başta Anayasa olmak üzere çeşitli kanunlarda herkesin eşit haklara sahip olduğu ve kimsenin herhangi bir nedenden dolayı ayrımcılığa uğramaması koruma altına alınmıştır.

- Anayasa (Md. 10)
- Türk Ceza Kanunu (Md.122)
- İş Kanunu (Md.5)
- Engelliler Hakkında Kanun (Md. 4/A)
- Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu
- Milli Eğitim Temel Kanunu (Md. 4 ve 8)
- Devlet Memurları Kanunu (Md. 7)

İç hukukta kanunlar yanında çeşitli yönetmeliklerde de ayrımcılık yasağı ile hükümler bulunmaktadır.

Biliyor musunuz?

Devletler; ırk, renk, cinsiyet, dil, din, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum, siyasi veya başka görüş ve statüye dayalı olarak hiçbir ayırım gözetmeksizin tüm hakları herkese sağlamakla ve bu haklara saygı göstermekle yükümlüdür.

Ayrımcılık Türleri

Uluslararası İnsan hakları belgeleri ve iç hukukta ayrımcılık türlerine ilişkin tanımlamalar da yer almaktadır. Tanımlanan ayrımcılık türleri;

► Doğrudan Ayrımcılık

Örneğin; bir ev kiralamak istediğinizde cinsiyetinizden ya da ırkınızdan dolayı o evin size kiraya verilmemesi.

► Dolaylı Ayrımcılık

Örneğin; zorunlu askerlik hizmetini dini inancınız nedeniyle yapmayı reddettiğiniz için yargılanmanız.

► Bağlantılı Ayrımcılık

Örneğin; eşinizin etnik kökeni, inancı sebebiyle ayrımcılığa uğramanız veya çocuğunuzun yargılandığı bir dava sebebiyle sizin banka hesabınıza bloke konulması.

► Çoklu Ayrımcılık

Örneğin; hem engelli olmanız hem de kadın olmanızdan dolayı işyerinde terfi edilmemeniz.

► Taciz

Örneğin, dini inancınız sebebiyle evinizin ya da iş yerinizin işaretlenmesi.

► Mağdurlaştırma

Örneğin, okulda bir öğretmen tarafından ayrımcılığa uğradığınızı okul yönetimine bildirmeniz sonucunda disiplin cezası almanız.

Ayrımcılığa Uğradım Ne Yapmalıyım?

Herhangi bir hakkınızı kullanmanızın sahip olduğunuz; cinsiyet, ırk, renk, dil, din, inanç, mezhep, felsefi ve siyasi görüş, etnik köken, servet, doğum, medeni hâl, sağlık durumu, engellilik, yaş veya başka bir özelliğinizden dolayı engellendiğini ya da size eşit muamele yapılmayarak ayrımcılığa uğradığınızı düşünüyorsanız öncelikle;

- Olayın olduğu yer, tarih, devlet ya da özel kuruluşa ait bilgileri,
- Ayrımcılık yapan kişi/kişilerin görevlerini ve mümkünse isimlerini not ediniz.
- Varsa ilgili yazılı belgelerinizi (resmi yazılar, doktor raporları vb) saklayınız.
- Varsa olaya tanık olanların isimleri ve iletişim bilgilerini alınız.
- Tanıklar var ise onlardan tanıklık yapmalarını isteyiniz.
- Eğer varsa olaya ilişkin fotoğraf, video vb. kanıtları saklayınız.

Uğradığınız ayrımcılıkla ilgili ulusal ve uluslararası alanda hakkınızı arayabileceğiniz mekanizmalar olduğunu ve hakkınızı aramak istiyorsanız, bize başvurmanız halinde size hukuksal destek sağlayabileceğimizi ; unutmayınız.

Bize Başvurabilirsiniz.
www.ayrimciligakarsi.org
info@ayrimciligakarsi.org
+90 (533) 658 76 14

Haklarınızdan vazgeçmemeyi; uğradığınız ayrımcılıkla ilgili kurulmuş mekanizmalara başvurmak başka insanların da aynı ayrımcılığa uğramasına engel olacaktır.

Başvuru Yapabileceğiniz Ulusal Mekanizmalar

► Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu (TİHEK)'na Başvuruda Bulunabilirsiniz.

- Uğradığınız ayrımcılıkla ilgili elden, posta yoluyla veya online olarak başvuruda bulunabilirsiniz. Ancak online olarak yaptığınız başvurunuzu 15 gün içerisinde Kurum'a posta yolu ile göndermeniz gereklidir.
- Başvurunuzda kimliğinizin gizli tutulmasını isteyebilirsiniz.
- Başvurunuzu kanuni temsilciniz veya avukatınız aracılığıyla da yapabilirsiniz.
- Başvuruda bulunmak için Türkiye vatandaşı olmanıza gerek yoktur.
- Türkçe dışında bir dille başvuruda bulunabilirsiniz ancak Kurum, başvurunuzu bu durumun haklı ve makul olduğunu tespit etmesiyle kabul eder.
- Başvurunuzda herhangi bir ücret ödemeniz gerekmez.
- Cezaevinden, geri gönderme merkezlerinden başvuruda bulunabilirsiniz.
- TİHEK'e valilik ve kaymakamlıklar aracılığıyla da başvuruda bulunabilirsiniz.

TİHEK İletişim Bilgileri

İnternet Sitesi : <http://tihek.gov.tr>
E-posta : baskanlik@tihek.gov.tr
Başvuru Bilgi : esitlik@tihek.gov.tr
Adres : Yüksel Cad. No: 23 06650, Kızılay-ANKARA

► Kamu Denetçiliği Kurumu (KDK) / Ombudsmanlık'a Başvuruda Bulunabilirsiniz.

- Uğradığınız ayrımcılıkla ilgili online olarak e-başvuru üzerinden, e-devlet üzerinden, e-posta üzerinden veya elden başvuruda bulunabilirsiniz. Ancak online olarak yaptığınız başvurunuzu 15 gün içerisinde Kurum'a posta yolu ile göndermeniz gereklidir.
- Başvurunuzda kimliğinizin gizli tutulmasını isteyebilirsiniz.
- Başvurunuzu kanuni temsilciniz veya avukatınız aracılığıyla yapabilirsiniz.
- Başvuruda bulunmanız için Türkiye vatandaşı olmanıza gerek yoktur.
- Başvurunuzda herhangi bir ücret ödemeniz gerekmez.
- Valilik veya kaymakamlık aracılığıyla başvuruda bulunabilirsiniz.
- Özel bir engel durumunuz var ise belirtmeniz halinde Kurum gerekli tedbirleri almak zorundadır.
- Herhangi bir çocuğun hakkının ihlal edildiğine dair başvuruda bulunabilirsiniz, bunun için 'menfaat şartı' aranmaz.
- Çocuk (18 yaşından küçük) olmanız durumunda www.kdkcocuk.gov.tr sayfasından başvurunuzu bildirebilirsiniz.

KDK İletişim Bilgileri

Tel : +90 312 465 22 00
Faks : +90 312 465 22 65
Web Adresi : <https://www.ombudsman.gov.tr>
E-posta : iletisim@ombudsman.gov.tr
Adres : T.C. Kamu Denetçiliği Kurumu (Merkez): Kavaklıdere Mah. Nevzat Tandoğan Cad. No:4 Çankaya/ANKARA

İstanbul Bürosu

Tel : +90 212 346 33 84-85
Faks : +90 212 346 33 86
Adres : Halaskargazi Mahallesi Matbacı Osmanbey Sokak No: 46/B Şişli/İSTANBUL

► Cumhuriyet Savcılıklarına Suç Duyurusunda Bulunabilirsiniz ve Mahkemeler Aracılığıyla Dava Açabilirsiniz.

- Uğradığınız ayrımcılıkla ilgili size yakın Cumhuriyet Savcılığına suç duyurusunda bulunabilirsiniz.
- Savcılıkların ve mahkemelerin başvuru süreleri ve prosedürel işlemlerden dolayı bir avukattan hukuki destek almanızı tavsiye ederiz.
- Eğer avukat tutacak durumda değilseniz bulunduğunuz şehrin barosundan Adli Yardım talebinde bulunabilirsiniz.

► Anayasa Mahkemesi'ne (AYM) Bireysel Başvuruda Bulunabilirsiniz.

- Uğradığınız ayrımcılıkla ilgili Anayasa Mahkemesine başvurabilmeniz için gideceğiniz bir üst yargı yolunun kalmamış olması gerekir.
- Bireysel başvuruda bulunabilmek için başvuru yaptığınız son merci tarafından verilen karardan itibaren 30 gün içinde başvuru yapmanız gerekir.
- Bireysel başvuru formu ve ekindeki belgeleri; doğrudan elden, adliyelerde nöbetçi mahkemeler kanalıyla veya yurt dışı temsilcilikleri aracılığıyla teslim edebilirsiniz.
- Başvuruda kimliğinizin gizli tutulmasını talep edebilirsiniz.
- Cezaevlerinden cezaevi idaresi kanalıyla başvuruda bulunabilirsiniz.
- Başvurunuzu bireysel olarak bir avukata ihtiyaç duymadan yapabilirsiniz.
- Anayasa Mahkemesi'ne başvurunuzda belirlenen harcı ödemeniz gerekir ancak, talep etmeniz halinde adli yardım talepli harçsız başvuruda bulunabilirsiniz.

AYM İletişim Bilgileri

Web Adresi : <http://www.anayasa.gov.tr>
Tel : +90 312 463 73 00,
E-posta : bilgi@anayasa.gov.tr
Adres : Ahlatlıbel Mahallesi İncek Şehit Savcı Mehmet Selim Kiraz Bulvarı No: 4 PK: 06805
Çankaya / ANKARA

Nasıl Adli Yardım Talebinde Bulunabilirim?

Maddi durumunuz avukat tutmaya uygun değilse ve içinde bulunduğunuz durum adli yardım talebinde bulunmaya engel teşkil ediyorsa bize başvuruda bulunabilirsiniz.

Bize Başvurabilirsiniz.
www.ayrimciligakarsi.org
info@ayrimciligakarsi.org
+90 (533) 658 76 14

Kişilerin hak arama özgürlüğüne erişimini güçlendirmek amacıyla mevzuatta iki yolla adli yardım desteği düzenlenmesi yapılmıştır.

► Barolardan Adli Yardım Talebi

Maddi durumunuz avukat tutmaya uygun değilse yaşadığınız ildeki barodan Adli Yardım talebinde bulunabilirsiniz. Barolar tarafından verilen adli yardım desteği avukatlık hizmeti ile sınırlıdır. Yargılama giderleri (mahkeme harçları, bilirkişi ücretleri vb.) desteğini kapsamamaktadır.

Barolardan Adli Yardım Alabilmek İçin Gerekli Belgeler Nelerdir?

- Muhtardan alınacak gelir durumu ve ikametgah belgesi,
- Nüfus cüzdanı fotokopisi,
- Dava için gerekli belgelerin fotokopisi.

► Mahkeme Kararı İle Adli Yardım

Mahkeme kararıyla adli yardım; Barolar tarafından sağlanan adli yardım desteğinden farklıdır ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na (HMK) dayanır. Kanunun 334. maddesi ile 340. maddesi arasında adli yardım ile ilgili hususlar düzenlenmektedir.

Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) Gereği Alabileceğiniz Hukuki Destekler

- Şüpheli veya sanık olarak yargılandığınız bir yargılamada müdafî (avukat) seçebilecek durumunuz olmadığını beyan ederseniz, talebiniz halinde tarafınıza bir avukat görevlendirilecektir.
- Eğer çocuk, sağır ve dilsiz veya kendinizi savunamayacak derecede malul durumda iseniz talep etmenize gerek olmaksızın tarafınıza bir avukat görevlendirilecektir.
- Hakkinızda alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlardan dolayı yapılan bir soruşturma ve kovuşturma var ise talep etmenize gerek olmadan tarafınıza bir müdafî görevlendirilecektir.

Tercüman Bulundurulması Zorunlu Haller

- Meramınızı anlatabilecek ölçüde Türkçe bilmiyorsanız ya da işitme engelli iseniz; savcılık ya da mahkeme tarafından atanan tercüman aracılığıyla bulunacağınız beyanlar tercüme edilir.
- Bir engel durumunuz bulunuyorsa, duruşmadaki iddia ve savunmaya ilişkin esaslı noktalar, anlayabileceğiniz biçimde size anlatılır.

Başvuru Yapabileceğiniz Uluslararası Mekanizmalar

Uğradığınız ayrımcılık dosyanızı uluslararası organlara taşımak istiyorsanız, bize başvurabilirsiniz.

Bize Başvurabilirsiniz.
www.ayrimciligakarsi.org
info@ayrimciligakarsi.org
+90 (533) 658 76 14

Uğradığınız ayrımcılıkla ilgili uluslararası mekanizmalara başvuruda bulunabilmek için öncelikle iç hukuk yollarını tüketmiş olmanız gerekir. İç hukuk yollarının tüketilmesi, Türkiye kanunlarına göre başvuruda bulunabileceğiniz bir yargı mekanizmasının kalmaması demektir. İç hukuk yollarının tükenmesi;

- Dosyanızla ilgili verilen takipsizlik kararları,
- Başvurularınızın reddedilmesi (Üst mahkeme sonucunda)
- Delillerin dosyaya eklenmemesi
- İtirazlarınızın dikkate alınmaması (Üst mahkeme sonucunda)
- Tutuklu yargılanırken tutuklamaya itiraz edip itirazların reddedilmesi şeklinde olabilir.

- BM İnsan Hakları Komitesi'ne Bireysel Başvuru
- BM İnsan Hakları Konseyi'ne Şikayet
- BM Engelli Hakları Komitesi'ne Bireysel Başvuru
- BM Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi'ne Bireysel Başvuru
- BM İşkenceye Karşıtı Komite'ye Bireysel Başvuru

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne Bireysel Başvuru

- Uğradığınız ayrımcılıkla ilgili dosyanızın iç hukuk mekanizmalarınca verilen kararın kesinleşmesinden itibaren 6 ay içinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşıyabilirsiniz. Bu süre içerisinde başvuruda bulunmadığınız takdirde başvurunuz kabul edilemez bulunabilir.
- Uğradığınız hak ihlali ile ilgili etkili bir iç hukuk yolunun bulunmaması yasalardaki düzenlemelerden kaynaklanıyorsa 6 ay kuralı uygulanmaz.
- Başvuru için bir harç ödemeniz gerekmez.
- AHİM'in "https://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=applicants/tur&c="sayfasından erişebileceğiniz başvuru formunu tam ve eksiksiz doldurmanız gerekir.Doldurduğunuz başvuru formuna başvurunuzu destekleyici belgelerin birer örneğini eklemeniz gerekir.
- Başvurunuzu sadece posta yoluyla aşağıda belirtilen adrese yapabilirsiniz.

Adres : The Registrar European Court of Human Rights Council of Europe F-67075
Strasbourg cedex France

- Başvurunun formunu Türkçe hazırlayabilirsiniz. Ancak, başvurunuzu AHİM'in resmi dilleri olan İngilizce veya Fransızca yapmak başvurunun sonuçlanma süresini kısaltacaktır.
- Bireysel başvuru yaparken avukat tarafından temsil edilmeniz zorunlu değildir. Ancak, başvuru için bir avukattan profesyonel hukuksal destek almanız durumunda süreç daha sağlıklı ilerleyecektir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne taşımak istediğiniz ayrımcılık dosyanızla ilgili bilzere

www.ayrimciligakarsi.org

info@ayrimciligakarsi.org

+90 (533) 658 76 14

yolu ile başvuruda bulunarak profesyonel avukat desteği alabilirsiniz.

PROJE HAKKINDA

Hrant Dink Vakfı Sivil Toplum Güçlendirme Hibe Programı tarafından desteklenen Ayrımcılığın Önlenmesinde Başvuru Mekanizmalarının Kullanılmasının Desteklenmesi Projesi Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı (TOHAV) ve Eşit Haklar İçin İzleme Derneği (ESHİD) tarafından yürütülmektedir.

Türkiye’de ayrımcılık yasağı, hukuken tanımlanarak güvence altına alınmasına rağmen, ulusal ve uluslararası önleme mekanizmaları da dahil olmak üzere, hukuki mekanizmalar, ayrımcılık ile mücadele ve ayrımcılık yasağının uygulanmasında yetersiz kalmaktadır. Bu bağlamda eş başvurucu kurumlar, ayrımcılıkla mücadelenin desteklenmesi ve ayrımcılık karşısında başvuru mekanizmalarının etkin kullanılması için sivil toplum örgütleri ile ortak çalışmalar yapmakta, hukuk okur-yazarlığı eğitimi vermekte ve bireysel başvurular almaktadır.

TOHAV ve ESHİD’e Başvuruda Bulunabilirsiniz.

Bizlere şahsen, e-posta, telefon veya posta yoluyla hak ihlaline veya ayrımcılığa uğradığınız konu ile ilgili başvuruda bulunabilirsiniz. Size temel düzeyde hukuksal destek yanında Ombudsmanlık, TİHEK, Savcılık, Mahkeme ve BM Komitelerine yapacağınız başvurularınız için de destek olabilir ve bizlere yetki vermeniz durumunda yerinize başvuruda bulunabiliriz.

Web adresi : www.ayrimciligakarsi.org
E-posta : info@ayrimciligakarsi.org
Telefon : +90 (533) 658 76 14

TOHAV

Telefon : 0 (212) 293 47 70-71
Faks : 0 (212) 293 47 72
Web adresi: www.tohav.org
E-posta: tohavbilgi@gmail.com
Adres : Kuloğlu Mah. Turnacıbaşı Sk.
No: 55/57 Kat: 3-4-5 Beyoğlu/İSTANBUL

ESHİD

Telefon : +90 212 293 63 77
Web adresi: www.esithaklar.org
E-posta : info@esithaklar.org
Adres : Gümüşsuyu Mah. Ağçırağı Sk.
Pamir Apt. No:7/1Beyoğlu /İSTANBUL

Web Adresi: www.ayrimciligakarsi.org

E-posta: info@ayrimciligakarsi.org

Telefon: +90 (533) 658 76 14

TOHAV
Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfı
Foundation for Society and Legal Studies

Bu broşür Hrant Dink Vakfı Hibe Programı kapsamında Avrupa Birliği desteği ile hazırlanmıştır. İçeriğin sorumluluğu tamamıyla Toplum ve Hukuk Araştırmaları Vakfına aittir ve Avrupa Birliği'nin ve/veya Hrant Dink Vakfı'nın görüşlerini yansıtmamaktadır.